

«Təsdiq edirem»
Tədris məsələləri
üzrə prorektor v.i.e:
dos. Zaur Məmmədov
" 12 " 06 2025-ci il

FƏNN SİLLABUSU

İxtisas: 050116-Tarix müəllimliyi A

Fakültə: Tarix-coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Tarix və onun tədrisi metodikası

I Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: S/f (Şərqi Avropa xalqları tarixi) Təhsil Nazirliyinin 28.03.2017-ci il tarixli 171 nömrəli əmri ilə qərar verilmişdir.

Kodu: LPFS-B05

Tədris ili: II (2025-2026) Semestr: III

Tədris yükü: Cəmi 210 saat. Auditoriya saati - 75 saat (45 saat mühazirə, 30 saat seminar)

Təhsilalma forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 7

II Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, dərəcəsi: b/m.Məmmədov Eldar Əsəd oğlu

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Ə.Məmmədov küç., 21, 2 sayılı korpus

Məsləhət günləri və saati: I-II günlər saat: 12⁰⁰-13⁰⁰

E-mail ünvanı:

III Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

1. T.T.Vəliyev. Slavyan xalqları tarixi. Bakı, 203.
2. T.Ş.Baxşəliyev. Slavyan ölkələri tarixi. (1917-2015). Bakı, 2016.
3. T.Mustafazadə. Ümumi tarix. I və II cild. Bakı, 2009.
4. SSRİ- tarixi. (Qədim dövrdən XVII əsrin əvvəllərinə kimi). Bakı, 1949.
5. İstoriya SSSR s drevneyşix vremen do naşix dney. V 12 tomax. Moskva, 1966-1982.
6. İstoriya SSSR. XIX naçalo XX vv. Moskva, 1981.
7. İstoriya SSSR. Moskva, 1983.
8. İstoriya Ukraini. Kiyev, 1969.

IV Prerekvizitlər: Fənnin tədrisindən əvvəl Orta əsrlər tarixi və Yeni tarix fənninin tədrisi məqsədə müvafiqdir.

V Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI Fənnin təsviri və məqsədi: "Şərqi Avropa xalqları tarixi" fənninin yeni tələblər baxımından tədrisi, bu dövrdə Şərqi Avropa ölkələrində tarixi proseslərin əsas xüsusiyyətlərini sərtləndirən amillərə dair dərin və çoxcəhətli anlayışların formalaşdırılmasıdır ki, bu da müasir dövrdə təhsildə ən vacib faktorlardan birinə çevrilmişdir. Fənnin tədrisi Şərqi Avropa ölkələrində tarixi proseslərin xüsusiyyətlərini öyrənilməsi ilə yanaşı, mədəniyyətləri, sivilizasiyaları xarakterik əlamətlərinə görə fərqləndirməyə yardım edir.

VII Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçirilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal-tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçirilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunur. Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

Nö	Bal	Qiymət	
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam – intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X Təqvim mövzu planı: 45 saat mühazirə , 30 saat seminar

Nö	Keçirilən mühazirə və seminar mövzuları	Müh	Sem.
1	Mövzu: Şərqi Avropa xalqları qədim zamanlarda. Plan: 1.Fənnin predmeti və vəzifələri 2.Qədim slavyanların etnogenezi 3.Şərqi slavyan xalqları haqqında arxeoloji və yazılı mənbələr Mənbə:(1,3,8)	2	2
2	Mövzu: Şərqi Avropa ölkələri ərazisində feodal münasibətlərin əmələ gəlməsi və ilk feodal dövlətlər. Plan: 1.Şərqi slavyanlarda feodal münasibətlərinin meydana gəlməsi və tayfa ittifaqları. 2.Qərb və cənub slavyanları 3.Slavyanların qotlarla mübarizəsi 4.Slavyanlar və Böyük Cöl 5.Slavyanlar və Bizans imperiyası 6. Qədim rus dövlətinin yaranması Mənbə:(1,2,3,8,)	4	2
3	Mövzu: Şərqi Avropa dövlətlərində feodal parakəndliyi. Plan: 1.Qədim Rus dövlətinin sosial quruluşu və müstəqil knyazlıqların yaranması 2. Qədim Rus dövləti X-XII əsrlərdə 3. Şərqi Avropa xalqları monqol hücumları dövründə Mənbə:(1,3,6)	2	2
4	Mövzu: Şərqi Avropada feodal təhkimçilik sisteminin güclənməsi və mərkəzləşdirilmiş dövlətlərin yaranması (XIV-XVI) Plan: 1.Rus torpaqlarının Moskva ətrafında vahid dövlətdə birləşdirilməsi və Rusiyada ictimai-siyasi birləşmənin yaranması 2.Böyük Litva knyazlığının yaranması 3.Rusiyada təhkimçilik sisteminin güclənməsi və "Qanunnamə"lərin tətbiqi. 4. Livoniya müharibəsi, Oprıçina Mənbə:(1,3,4,5,6)	4	2
5	Mövzu: Şərqi Avropa xalqlarının tarixində yeni dövrün başlanması. (XVII) Plan: 1.XVII əsrin birinci yarısında Rusiyada sosial-iqtisadi durum və Rus tarixinin yeni dövrünün başlanması 2.İ. Bolotnikov və S. Razinin başçılıqları altında kəndli müharibələri 3. Ural ətrafı və Sibir torpaqlarının Rusiyaya birləşdirilməsi Mənbə:(1, 4,5)	2	2

6	Mövzu: Şərqi Avropa dövlətləri Rusiya XVIII əsrin birinci yarısında. Plan: 1.XVIII əsrin əvvəllərində Rusiyanın sosial-iqtisadi və hərbi durumu. 2.I Pyotrun daxili və xarici siyasəti.Şimal müharibəsi 3.XVIII əsrin ikinci rübü və ortalarında Rusiya zadəgan imperiyası Mənbə:(1,4,5,6,7,8)	4	2
7	Mövzu: XVIII əsrin ikinci yarısında Şərqi Avropada feodal təhkimçilik sisteminin böhranı. Zadəgan-burjua diktaturasının güclənməsi. Plan: 1.XVIII əsrin ikinci yarısında Rusiyanın sosial-iqtisadi inkişafı 2.II Yekaterinanın daxili siyasəti 3.Krımın Rusiya tərəfindən işğalı 4.XIX əsrin birinci yarısında Rusiyanın daxili və xarici siyasəti. 5.Fransa –Rusiya müharibəsi (1812) Mənbə:(1,3,4,5,6,8)	4	2
8	Mövzu: XIX əsrin birinci yarısında Şərqi Avropada təhkimçilik sisteminin dağılması və kapitalist münasibətlərinin inkişafı. Rusiyanın xarici siyasətinin əsas istiqamətləri. Plan: 1.Rus-türk müharibəsi(1806-1812) 2.Dekabristlər üsyanı Mənbə:(1,2,5,)	2	2
9	Mövzu: Şərqi Avropa dövlətlərində XIX əsrin II yarısında. Plan: 1.XIX əsrin ortalarında Rusiyada kapitalist münasibətlərin inkişafı 2.Rusiyada 1861-ci il 19 fevral manifestinin qəbul edilməsi 3.XIX əsrin 60-70 –ci illərdə Rusiyada burjua islahatları 4.XIX əsrin 80-90-cı illərində Rusiyanın xarici siyasəti Mənbə:(1,2,3,4,5,8)	4	2
10	Mövzu: XIX əsrdə Şərqi Avropa xalqlarının mədəniyyəti. Plan: 1.XIX əsrdə Rusiyada elmi-texniki nailiyyətlər və mədəniyyətin inkişafı 2. XIX əsrdə Şərqi Avropa xalqlarının mədəniyyəti Mənbə:(2,3,5,6,7)	2	2
11	Mövzu: Şərqi Avropa dövlətləri XIX əsrin sonu XX əsrin əvvəllərində. Plan: 1. Rus-Yapon müharibəsi 2. 1905-1907-ci il rus inqilabı 3.Birinci dünya müharibəsi və Rusiya imperiyasının iflası .Fevral inqilabı Mənbə:(1,5,6)	2	2
12	Mövzu: Rusiyada bolşeviklər diktaturasının yaranması və Şərqi Avropa xalqları XX əsrin 20-30-cı illərində Plan: 1. Rusiyada bolşeviklərin hakimiyyətə gəlmələri 2.Rusiyada vətəndaş müharibəsi 3.Rusiyada yeni iqtisadi siyasətinin tətbiqi 4.SSRİ-nin yaranması və totalitar idarəçiliyə keçid Mənbə:(1,2,3,5,6,7)	4	2
13	Mövzu: Şərqi Avropa xalqları II dünya müharibəsi və ondan sonrakı illərdə. Plan: 1.Şərqi Avropa ölkələrinin II dünya müharibəsi illərində faşist Almaniyası tərəfindən işğal edilməsi 2.Faşist Almaniyasının SSRİ-yə hücumu 3.Şərqi Avropa xalqları II Dünya müharibəsi illərində 4.İkinci dünya müharibəsinin başa çatması və Şərqi Avropa dövlətlərinin kənd təsərrüfatı və sənayesinin inkişafı Mənbə:(4,5,6,7,8)	4	2
14	Mövzu: Şərqi Avropa xalqları XX əsrin 50-80-cı illərində. Plan: 1. XX əsrin 50-80-cı illərində SSRİ də sosial-siyasi və iqtisadi vəziyyətin pisləşməsi 2. XX əsrin 70-80-ci illərində SSRİ-nin xarici siyasəti və Sovet hərbi qüvvələrinin	2	2

	Əfqanıstana girməsi Mənbə (1,4,5,7)		
15	Mövzu: SSRİ-də və Şərqi Avropa totalitar rejmləri böhranı. Plan: 1.M.Qorbaçovun "yenidənqurma" siyasəti 2.Sovet totalitar rejminin böhranı 3.Şərqi Avropa müstəqil dövlətlərin yaranması (Ukrayna,Belarusiya və Moldova) Mənbə(1,3,4,5,7)	3	2

XI Fənn üzrə tələblər

Təlim nəticəsində tələbələrə əldə etməli olduqları təsəvvür, verdiş və bacarıqları:

- informasiya mənbəyi ilə işin bacarıq və verdişi.
- əsasən əmilin təhlili və ayıra bilməsi; müqayisə, ümumləşdirmə, sistemləşdirmə, konkretləşdirmə, sübut və rəddetmə, ziddiyyətləri görmə bacarığı;
- Şərqi Avropa xalqları tarixi fənnin öyrənilməsində yeri, rolu və mövqeyi;
- Şərqi Avropa xalqları tarixi fənninin digər elmlərlə qarşılıqlı əlaqəsi

XII.Fənn üzrə təlim nəticələri

- Şərq xalqlarının tarixinin proseslərin öyrənilməsinin əhəmiyyətini şərh edir.
- Tarixi problemləri öz mülahizələri ilə izah edir, müasir mənbələrin və tarixi ədəbiyyatlardakı materiallardan tənqidi şəkildə istifadə edir.
- Şərq xalqlarının tarixində baş vermiş proseslər və hadisələr arasında səbəb nəticə əlaqələrini müəyyənləşdirir.
- Tarixi paralellər aparmaq yolu ilə ayrı-ayrı dövlətlərin inkişaf istiqamətlərini, ictimai, iqtisadi, siyasi prosesləri müqayisə edir.
- Şərq və Qərbdə formalaşmış mədəniyyətlərin xüsusiyyətlərini təhlil edir. Şərq xalqlarının və dövlətlərin ərazi məkanında baş verən dəyişiklikləri xəritə əsasında dəyərləndirir.

XIII. Fənn haqqında tələbələrə fikirlərinin öyrənilməsi

XIV. Kollektiv sualları:

I kollektiv sualları:

1. Fənnin predmeti və vəzifələri
2. Qərb və cənub slavyanları
3. Şərqi slavyanlarda feodal münasibətlərinin meydana gəlməsi və tayfa ittifaqları.
4. Slavyanlar və Bizans imperiyası
5. Qədim rus dövlətinin yaranması
6. Şərqi Avropa xalqları monqol hücumları dövründə
7. Qədim Rus dövlətinin sosial quruluşu və müstəqil knyazlıqların yaranması
8. Qədim Rus dövləti X-XII əsrlərdə
9. Rus torpaqlarının Moskva ətrafında vahid dövlətdə birləşdirilməsi və Rusiyada ictimai-siyasi birləşmənin yaranması
10. Böyük Litva knyazlığının yaranması
11. Rusiyada təhkimçilik sisteminin güclənməsi və "Qanunnamə"lərin tətbiqi.
12. Livoniya müharibəsi, Oprıçina
13. İ. Bolotnikov və S. Razinin başçılıqları altında kəndli müharibələri
14. Ural ətrafı və Sibir torpaqlarının Rusiyaya birləşdirilməsi
15. XVII əsrin birinci yarısında Rusiyada sosial-iqtisadi durum və Rus tarixinin yeni dövrünün başlanması

II kollektiv sualları:

1. XVIII əsrin əvvəllərində Rusiyanın sosial-iqtisadi və hərbi durumu.
2. I Pyotrun daxili və xarici siyasəti.Şimal müharibəsi
3. XVIII əsrin ikinci yarısında Rusiyanın sosial-iqtisadi inkişafı
4. 2II Yekaterinanın daxili siyasəti
5. Kırım Rusiya tərəfindən işğalı
6. XIX əsrin birinci yarısında Rusiyanın daxili və xarici siyasəti.
7. Fransa -Rusiya müharibəsi (1812)
8. Rus-türk müharibəsi(1806-1812)
9. Dekabristlər üsyanı
10. XIX əsrin ortalarında Rusiyada kapitalist münasibətlərin inkişafı
11. Rusiyada 1861-ci il 19 fevral manifestinin qəbul edilməsi

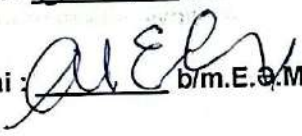
12. XIX əsrin 60-70 –ci illərdə Rusiyada burjua islahatları
13. XIX əsrin 80-90-cı illərində Rusiyanın xarici siyasəti
14. 1.XIX əsrdə Rusiyada elmi-texniki nailiyyətlər və mədəniyyətin inkişafı
15. XIX əsrdə Şərqi Avropa xalqlarının mədəniyyəti

XV İmtahan sualları:

1. Fənnin predmeti və vəzifələri
2. Qərb və cənub slavyanları
3. Şərqi slavyanlarda feodal münasibətlərinin meydana gəlməsi və tayfa ittifaqları.
4. Slavyanlar və Bizans imperiyası
5. Qədim rus dövlətinin yaranması
6. Şərqi Avropa xalqları monqol hücumları dövründə
7. Qədim Rus dövlətinin sosial quruluşu və müstəqil knyazlıqların yaranması
8. Qədim Rus dövləti X-XII əsrlərdə
9. Rus torpaqlarının Moskva ətrafında vahid dövlətdə birləşdirilməsi və Rusiyada ictimai-siyasi birliyin yaranması
10. Böyük Litva knyazlığının yaranması
11. Rusiyada təhkimçilik sisteminin güclənməsi və "Qanunnamə"lərin tətbiqi.
12. Livoniya müharibəsi, Oprichina
13. İ. Bolotnikov və S. Razinin başçılıqları altında kəndli müharibələri
14. Ural ətrafı və Sibir torpaqlarının Rusiyaya birləşdirilməsi
15. XVII əsrin birinci yarısında Rusiyada sosial-iqtisadi durum və Rus tarixinin yeni dövrünün başlanması
16. XVIII əsrin əvvəllərində Rusiyanın sosial-iqtisadi və hərbi durumu.
17. I Pyotrun daxili və xarici siyasəti. Şimal müharibəsi
18. XVIII əsrin ikinci yarısında Rusiyanın sosial-iqtisadi inkişafı
19. II Yekaterinanın daxili siyasəti
20. Krımın Rusiya tərəfindən işğalı
21. XIX əsrin birinci yarısında Rusiyanın daxili və xarici siyasəti.
22. Fransa –Rusiya müharibəsi (1812)
23. Rus-türk müharibəsi(1806-1812)
24. Dekabristlər üsyanı
25. XIX əsrin ortalarında Rusiyada kapitalist münasibətlərin inkişafı
26. Rusiyada 1861-ci il 19 fevral manifestinin qəbul edilməsi
27. XIX əsrin 60-70 –ci illərdə Rusiyada burjua islahatları
28. XIX əsrin 80-90-cı illərində Rusiyanın xarici siyasəti
29. 1.XIX əsrdə Rusiyada elmi-texniki nailiyyətlər və mədəniyyətin inkişafı
30. XIX əsrdə Şərqi Avropa xalqlarının mədəniyyəti
31. Rus-Yapon müharibəsi
32. 1905-1907-ci il rus inqilabı
33. Rusiyada bolşeviklərin hakimiyyətə gəlmələri
34. SSRİ-nin yaranması və totalitar idarəçiliyə keçid
35. Şərqi Avropa ölkələrinin II dünya müharibəsi illərində faşist Almaniya tərəfindən işğal edilməsi
36. Faşist Almaniya'sının SSRİ-yə hücumu
37. XX əsrin 50-80-cı illərində SSRİ də sosial-siyasi və iqtisadi vəziyyətin pisləşməsi
38. XX əsrin 70-80-ci illərində SSRİ-nin xarici siyasəti və Sovet hərbi qüvvələrinin
39. M.Qorbaçovun "yenidənqurma" siyasəti
40. Şərqi Avropa müstəqil dövlətlərin yaranması .(Ukranya,Belarusiya və Moldova)

S/f (Şərqi Avropa xalqları tarixi) fənninin sillabusu 050116-Tarix müəllimliyi A ixtisası fənninin proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus "Tarix və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (12 sentyabr 2025-ci il, protokol № 1).

Kafedra müdiri : dos. K.F.Mahmudov

Fənn müəllimi : b.m.E.Ə.Məmmədov